

IX peatükk. VÄLISSUHTED JA VÄLISLEPINGUD

Tiina Pajuste

- 1 IX peatükk paigutab Eesti rahvusvahelisse konteksti ning sätestab rahvusvaheliste kohustuste võtmise põhiseaduslikud piirid (§ 123: „Eesti Vabariik ei sõlmi välislepinguid, mis on vastuolus põhiseadusega“). § 120 kinnitab, et Eesti välissuhtlus on seotud nii riikide kui ka rahvusvaheliste organisatsioonidega. Paragrahvi kommentaarid täpsustavad, kas on ka teisi rahvusvahelises suhtluses osalejaid, ning annavad ülevaate välissuhtluse korraldusest riigisisel ja rahvusvahelisel tasandil. Kuigi Euroopa Liiduga (EL) seonduv on kirjas Eesti Vabariigi põhiseaduse täiendamise seaduses, on mõningaid aspekte käsitletud ka IX peatüki kommentaarides.
- 2 IX peatüki fookus on välislepingutel kui peamisel rahvusvaheliste kohustuste tekkimise allikal. § 121 määrab kindlaks, millised välislepingud kuuluvad Riigikogus ratifitseerimisele ja denonsseerimisele. Paragrahvi kommentaarides täpsustatakse, millised on välislepingu staatuse omamise tingimused, selgitatakse ratifitseerimise olemust ning vormi; lisaks käsitletakse lepingu jõustumist ning jõustumiselset kohaldamist ja denonsseerimist. § 122 sisaldab Eesti Vabariigi riigipiiriga seonduvaid sätteid. Paragrahvi kommentaarid selgitavad riigipiiri tähendust ja mõistet, annavad ülevaate nii maismaa- kui merepiiriga seonduvast ning täpsustavad, kuidas toimub riigipiire muutvate lepingute ratifitseerimine.
- 3 Teisi rahvusvahelise õiguse allikaid käsitleb § 3 teine lause, mis hõlmab tavaõigust ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid (rahvusvahelise õiguse kirjutamata allikad). Rahvusvahelise õiguse ja riigisisese õiguse vahetõlget on analüüsitud nii § 3 kui § 123 kommentaarides. § 123 kommentaarid selgitavad, milline on välislepingute koht õigusaktide hierarhias, ning § 3 kommentaarid kirjeldavad, mida tähendab see, et rahvusvahelise õiguse kirjutamata allikad on Eesti õigussüsteemi lahutamatuks osaks.
- 4 Rahvusvahelise õiguse aspekte võib leida põhiseaduses (PS) laiemalt. Näiteks §-s 1, mis sätestab, et „Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik“ ning see „iseseisvus ja sõltumatus on aegumatu ja võõrandamatu“ – need aspektid sisalduvad rahvusvahelise õiguse riikide suveräänsuse mõistes. Ka §-s 2 sisalduv territoriaalse terviklikkuse põhimõte on rahvusvahelise tavaõiguse reegel. Rahvusvaheline õigus mõjutab kõiki riike ja õigussüsteeme ning seetõttu on oluline mõista, mil määral ja viisidel on rahvusvaheline õigus leidnud tee Eesti Vabariigi PSi.